

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

Lausuntopyyntö VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Metsäkoulutus ry toteaa lausuntonaan luonnoksesta koulutuspoliittiseksi selonteoksi seuraavaa.

Selonteossa esitetään kohti 2040-lukua ulottuva koulutuksen ja tutkimuksen visio ja linjataan tarvittavat normi- ja muun ohjauksen, voimavarojen ja rakenteiden muutokset.

Suomen kilpailukykytekijöistä yksi tärkeimmistä on laadukas koulutus kaikilla asteilla ja työpaikoilla sekä niiden kautta muodostuva osaaminen. Osaamistason ylläpito edellyttää jatkuvaa opetuksen ja oppimisen kehittämistä. Jotta osaaminen on Suomen ja metsäalan vahvuus jatkossakin, edellyttää se riittäviä resursseja koulutukseen ja panostuksia työpaikoilla tapahtuvaan oppimiseen.

Koulutuspolitiikan ja koulutuksen rahoituksen tulee olla johdonmukaista. Mahdolliset rahoitusmallin uudistukset tulee tehdä tutkimusperusteisesti ja työelämän muuttuvat tarpeet huomioon ottaen. Selonteossa toistetaan koulutuksen riittävää ja paremmin kohdennettua resursointia, mutta konkreettisemmat resurssitavoitteet puuttuvat. Nämä tekisivät selonteosta uskottavamman ja auttaisi tarttumaan koulutuksen ongelmakohtiin. Selonteossa painotetaan oppilaitosten ja työelämän yhteistyön sekä verkostojen merkitystä. Siinä on hyvin tunnistettu oppilaitosten ja työelämän yhteistyön tärkeys ja ne on listattu konkreettisia asioita sen kehittämiseksi.

Selonteossa annetaan suurin painoarvo koulutuksen yhdenvertaisuudelle ja saavutettavuudelle sekä eriarvoisuuden vähentämiselle. Näiden tärkeiden teemojen toistuessa oppimisen ja opettamisen laadun parantaminen sekä pohdinta siitä, kenen tarpeisiin koulutetaan, jää selonteossa liian vähälle huomiolle.

Lausunnossa on huomioitu liian vähän aikuisten koulutusta, eli lähinnä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Niitä varmasti tarvitaan jatkossa alanvaihtajille. Aikuisopiskelijat ja ammatinvaihtajat ovat metsäalalla työllistyneet hyvin ja heitä tarvitaan jatkossakin. Toki tulevaisuudessa pitää arvioida ammatti- ja erikoisammattitutkintojen määrän tarpeellisuus työelämän näkökulmasta ja ennen kaikkea arvioida niiden sisältö ja vaatimukset.

Kommentit lukuun 3.2. Toinen aste

Selonteossa esitetään, että ammatillisessa koulutuksessa lisättäisiin yhteisten aineiden opetusta. Tämä liittyy tavoitteeseen kouluttaa jatkossa 50 % opiskelijoista korkea-asteelle. Tämä tarkoittaa sitä, että ammattiaineita pitäisi vähentää tutkinnoista. Pelkona on, että yhteisten aineiden opetuksen lisääminen lisää opintojen keskeytyksiä ammatillisessa koulutuksessa. Ammatillisen koulutuksen tulee tarjota ammattiosaaminen työelämään ja ammatillisten aineiden osuus pitää jatkossakin olla riittävällä tasolla tutkinnoissa.

Polku jatko-opintoihin pitää turvata, mutta ei ammatillisten opintojen painoarvon vähentämisen kustannuksella. Ammatillisen koulutuksen ja lukio-opetuksen joustava yhteistyö esimerkiksi kaksoistutkinnoissa on erittäin tärkeää. Kaksoistutkintoa tulisi edelleen kehittää ja joustavoittaa siten, että opiskelija voisi valita tarpeelliset osa-alueet lukio koulutuksen sisällöistä.

Yleisesti voi todeta hyväksi, että koulutus- ja osaamistasossa tavoitellaan maailman kärkipaikkaa. Korostamme, että ammatillinen koulutus on nähtävä sinällään laadullisen kehittämisen kohteena eikä vain porttina jatko-opintoihin. Iso osa ammatillisen tutkinnon suorittaneista kuitenkin siirtyy työelämään, jossa vaatimustaso ja osaamisvaatimukset alati kovenevat.

Metsäala työllistää kymmeniä tuhansia ihmisiä ja tuo ison osan Suomen vientituloista. Tämän vuoksi metsäalan koulutus on äärimmäisen tärkeä koulutusala, vaikka se on koulutusalanana pieni verrattuna useisiin muihin koulutusaloihin. Metsäala työllistää ympäri Suomea ja työpaikkoja on tarjolla myös kasvukeskusten ulkopuolella. Metsäalan koulutuksen tarjonta pitää olla jatkossakin maantieteellisesti kattavaa työelämän tarpeet huomioiden työvoiman saatavuuden suhteen. Seuraavan 20 vuoden aikana syntyvyys alenee Suomessa monilla alueilla hyvinkin radikaalisti. Tähän haasteeseen on tartuttava myös koulutuksessa ja opetuksessa hyvissä ajoin. Tässä yhteydessä on hyvä pohtia maahanmuuttajien roolia yhteiskunnassa ja polkua koulutuksesta työelämään. Väestörakenteen muutos, koulutustason nousu ja kaupungistuminen merkitsee, että maahanmuuttoa on edistettävä ja koulutusjärjestelmän pitää pystyä tukemaan tätä kehitystä, jotta etenkin harvaan asutuille alueille saadaan riittävästi tekijöitä tulevaisuudessa.

Metsäalan yritykset kertovat, ettei opiskelijoiden ammatillisessa koulutuksessa kertynyt perusosaaminen ole riittävää ja puutetta on jo peruskoulussa opittavissa perustaidoissa. Metsäkoulutus ry näkee, että oppilaitoksilla tulisi olla riittävät resurssit, jotta ne kykenisivät nykyistä paremmin tarjoamaan laadukasta opetusta, joka vastaa nuoren työelämässä kohtaamia osaamisvaatimuksia ja työelämän vastaavuuksia. Metsäalan perustutkinnosta valmistuvien työ metsäalalla sisältää yksintyöskentelyä ja käytössä on usein kalliita koneita

ja laitteita, joten työntekijän omatoimisuus ja vastuullisuus ovat tärkeitä ominaisuuksia ammatillisen osaamisen lisäksi. Tulevaisuudessakin tulee panostaa vahvasti ammattiin kasvattamiseen.

Metsäkoulutus ry pitää tärkeänä, että metsäalan koulutuksen myönnetyt resurssit päätyvät myös koulutuksen järjestäjän sisäisissä päätöksissä metsäalan koulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön pitää ohjata ja varmistaa voimakkaammin, että metsäalan tutkintoihin myönnetty rahoitus kohdentuu oikein ja sille tarkoitettuun koulutukseen. Ei ole oikein, että kallista metsäalan koulutuksen rahoitusta päätyy koulutuksenjärjestäjän muiden koulutusalojen ja tutkintojen resurssiksi.

Digitaalisia osaamisvalmiuksia ja verkko-oppimisympäristöjä sekä sisältöjä tulee kehittää ja niihin pitää panostaa resursseja. Digitaalisia oppimisympäristöjä ja -ratkaisuja kehitetään vastamaan erilaisten oppijoiden tarpeisiin ja niiden avulla voidaan parantaa koulutuksen saavutettavuutta. Ne eivät kuitenkaan ratkaise yksistään osaavien työntekijöiden kouluttamista ja oppimista tulevaisuudessa. Tarvitaan vahvaa läsnäolo- ja kontaktiopetusta jatkossakin.

Oppimisen ja koulunkäynnin ongelmiin tulisi puuttua jo mahdollisimman varhain, sillä varhainen puuttuminen on sekä inhimillisesti että taloudellisesti edullisin ratkaisu yhteiskunnan ja yksilön kannalta. Jos haluamme helpottaa opiskelijoiden polkua työelämään ja vähentää tutkintojen keskeyttämistä, olisi olennaista panostaa laadukkaaseen ja ajantasaiseen, riittävään lähiopetukseen ja -ohjaukseen, sekä työelämäyhteistyön kehittämiseen.

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

Suomen tulee tähdätä maailman parhaaseen korkeakoulutukseen, johon kuuluvat selkeillä rooleilla toimivat ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Korkeakoulupolitiikan tulee mahdollistaa sellainen osaamis pohja, jolla luodaan yhdessä elinkeinoelämän kanssa uusia innovaatioita, palveluja ja vientituotteita. Toimenpiteissä on kannatettavasti todettu, että tavoitellessa korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden kasvua, tulee huomioida, että tarvittavat uudet aloituspaikat luodaan ja ne kohdistuvat jatkossakin koulutustarvealoille. Tärkeää on koulutusviranomaisien ja elinkeinoelämän työvoimatarvearvioihin liittyvä yhteistyö ja sen tulee olla ajantasaista sekä jatkuvaa. Koulutusmäärät tulee olla riittävät suhteessa työvoimatarpeisiin toimialoittain. Muutoksiin on kyettävä tarttumaan ripeästi.

Selonteossa korkeakoulutusta lähestytään miltei pelkästään nuorten tutkintoon johtavan koulutuksen näkökulmasta, vaikka niiden tarjoamat opinnot ovat paljon laajempia.

Korkeakouluopinnot ovat tärkeä työikäisen väestön osaamisen kehittämisen muoto, joka nyt jää taka-alalle. Tekstissä mainitaan esimerkiksi avoimen väylän kehittäminen, mutta sitä ei ole nostettu toimenpiteisiin.

Korkeakouluopinnoista ja opintojen erilaisista suorittamismahdollisuuksista pitää olla tarjolla riittävästi tietoa. Opiskelijoiden lisäksi kaiken kokoisille yrityksille ja työnantajille tulee saada tietoa, mitä palveluita ammattikorkeakoulut ja yliopistot voivat niille tarjota.

Digitaalisilla oppimisolustaratkaisulla voidaan täydentää opiskelijoiden mahdollisuuksia hankkia osia tutkintoonsa oman korkeakoulun ulkopuolelta. Parhaimmillaan tällaiset ratkaisut auttavat korkeakouluja erikoistumaan ja kehittämään vaikuttavaa yhteistyötä päällekkäistä työtä vähentämällä.

Digitalisaatio luo hyviä uusia mahdollisuuksia kansainvälistymiseen, vaikka se ei täysin voi kohdata aitoja fyysisiä kohtaamisia kansainvälisissä ympäristöissä. Vaarana on, että Suomi putoaa verkko-opintoympäristöjen ja opetussisältöjen kansainvälisestä kehityksestä, jos siihen ei satsata merkittävästi tulevaisuudessa. Eri maissa suoritettut opinnot tai tutkinnon osat voisivat jatkossa olla luonteva osa jokaisen opintopolkua. Ulkomaalaisille opiskelijoille tulee jatkossakin mahdollistaa opiskella, vaikuttaa ja työllistyä Suomessa. Kansainvälisten osaajien saatavuus on työelämälle tärkeää.

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Koulumatkatuki on merkittävä erityisesti maaseudun metsäalan opiskelijoille, joilla etäisyys kotipaikasta oppilaitoksiin on usein pitkä. Tukea tarvitaan edelleen, ja sitä on tarpeen kehittää koulutuksen toteuttamistapojen muutosten mukana.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät.

Tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan edistämisen tavoitteet ovat hyvin kunnianhimoisia. Selonteossa korostetaan ilmastonmuutoksen ja hiilineutraaliuden tavoitetta vuoteen 2035 mennessä. Metsäkoulutus ry pitää hyvänä, että tätä tarkastellaan myös toimialakohtaisesti kokonaisuutena. Laadittavat tiekartat auttavat julkista sektoria arvioimaan, mihin vähähiilisyttä tukevaa tutkimus- ja kehittämisrahoitusta on tarpeen kohdentaa tulevina vuosina. Näissä laadittavissa tiekartoissa metsäalan tulisi on yksi tärkeimmistä aloista, koska sillä on mahdollisuus vastata ilmastonmuutoksen haasteisiin ja alalta löytyy ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillintään.

Metsäkoulutus ry pitää tärkeänä, että tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan rahoituspohja on riittävän kestävä. Selonteon mukaan tutkimus ja innovaatiotoiminnan rahoitusta on tarkoitus

lisätä erityisesti yksityisen sektorin rahoitusosuutta lisäämällä. Metsäkoulutus ry:n mielestä tämä tavoite on epärealistinen metsäalan pk-yritysten osalta. Selonteko tuo esiin tavoitteita hiilineutraaliudesta. Metsäala yksi keskeisimmistä aloista, jotka tarjoavat ratkaisuja hiilinielujen kasvattamiseen. Metsäkoulutus ry pitää tärkeänä, että myös metsäalan julkinen tutkimusrahoitus on turvattu edellä mainituista syistä.

Metsäkoulutus ry on valtakunnallinen yhdistys, joka kehittää metsäbiotalouden koulutusta ja sen vetovoimaa. Metsäkoulutus ry yhdistää metsäalan työelämän ja kaikki koulutusasteet.

www.metsakoulutusry.fi

Kunnioittavasti

Ville Manner

Toiminnanjohtaja Metsäkoulutus ry